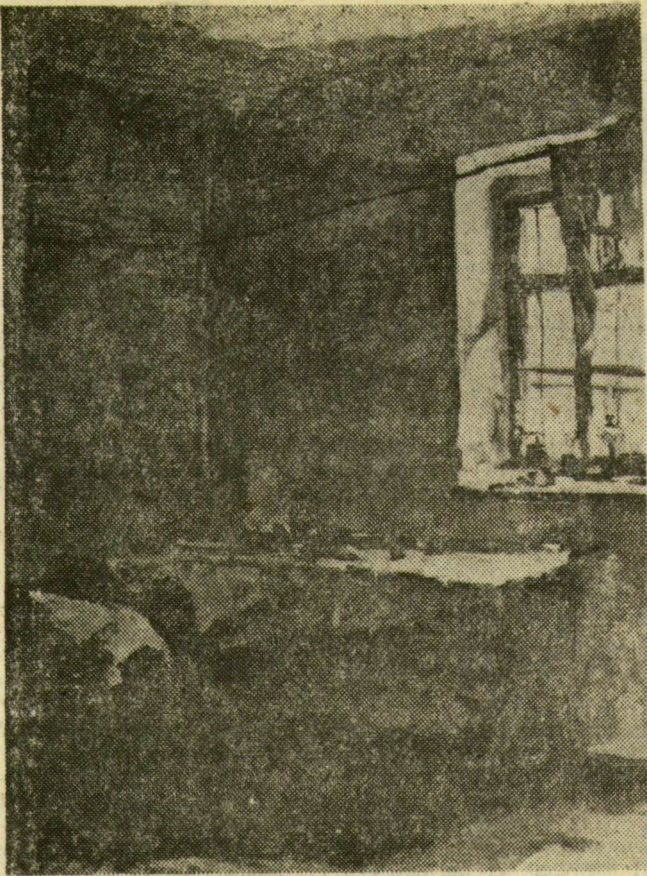

TORNYAI JÁNOS

SZOBABELSŐ

Új versek

Szepesi Attila

CINKEKÉNT

nagyanyó eltemetülünk
egy barna nyári délután
s most cinkeként kopogsz a téli
szoba jégvirág-ablakán

tudtam hogy egyszer visszatérsz
hideg a földi ravatal
de hogy lehetsz húsz év után
ily színes vidám fiatal

Polner Zoltán

REKVIEM

Temesselek a szélbe? Hajnalok
táltos dombjára? Hová temesselek?
Romokban áll az éjszaka.

Mondd, miért zsendül
az elvesző búza? Kalászat érne
miért nem hagyja a föld?

Anyaságod: megtizedelt öröm.
Ajtókonk nem fér be az üres bölcső.
Kiterítve szótlanágunkban
kihült csöppség pihen.
Amíg szét nem hasogatják az esők
szomorúságunk vásznait.

R eggel rámparan-
csolt nagyanyám,
ne csavarogjak
messzire. Ültünk
a Stukáké udva-
rán. A fáról le-
pottyant ritkán
egy-egy kövér eper. Mala-
cot pányvázta a hűvösre,
vakargattuk a hasát.

Nagyanyám kaskával jött.
— Itt vagy, jómadár? Vi-
gyed az ebédet.
Megigazítottam a nadrá-
gom. Stukára néztem.
— Meleg van — mondta.
— Megfürödnénk — szól-
tam.
— Szörös már a tenye-
rem.

Nekifohászkoztam. Nagy-
anyám utánam kiáltott.
— Ne lötyögtesd a levest.
A Gerőék malmánál ka-
nyarodtam a vásártérhez.
Lesült a fű a gödrök között.
Kiszáradt a víz is. Csak a
legmélyebb vályogvető gö-
dörben érhetett derékig. A
gyalogút apró kockái sütöt-
tek. Megrepedezett a föld, ré-
gen locsolta eső.

Messziről hallottam a csép-
lőgépek zúgását. A kövesúton
kocsik zörögtek, hordták a
kivéket. Por szállt a lóger-
ből. Asszonyok igyekeztek,
karjukon kaska, ételhordó.
Délre kiértünk.

Csépelték. Asztagok, kévék,
verejtékben fürdő emberek.
Nagyokat döccenve puffogott
a traktor, füstöt kevert a
sűrű porhoz. A fák elalél-
tak. Az asszonyok bontogat-
ták a batyukat. A gép még
nem állt le.

Nagyapám zsákolt. Szikár
öregember volt, hosszú, eres
karokkal. Boldog voltam a
közlemben. Megálltam a fák
alatt. Fekete lé csurgott az
embereken. Dolgozott a gép.
Zúgott, harsogott a lóger.

Mindjárt a mázsa mellé
halomra rakták a teli zsá-
kokat. Játsoztam azokon
eleget. Most nem intett még
az öreg. Vártam.

Hűvösön ültek az asszo-
nyok is, aszott, fonnyadt fűre
terítették az ételhordó ru-
hákat, levették a köcsögről a
zsírpapírt, előhúzták a kana-
lat a kaska aljából. Elharan-
gozták már a delet. Járt a
gép.

Ferenci, a lógercsész me-
zítláb, zsíros fekete kalap-
ban, mellén szétnyíló ingben
figyelte a munkát. Fél arcan
öklömnyi púp dudorodott.
— Mit hoztál? — mordult
rá.

— Ebédet.
— Jót?
— Jót.

Elnézte még az asztagrakó-
kat, aztán befordult a tanya-
ba. Ott laktak.

Hirtelennek tűnt a csend.
Böfönt még néhányat a
traktor, s leállt. Hordók fölé
hajoltak az emberek, locsol-
ták magukra a vizet. Nagy-

Sz. Lukács
Imre

SZEGÉNYEN

apám nem sietett. Ellépett a
kúthoz, friss vizet mert. Rám
se pillantott, mintha nem is
lennék.

— Elfáradtál? — kérdezte,
amikor megjött.
— Nem. Nincs ez messze.
Elvette tőlem a köcsögöt.
A kaskából egy kanalat, egy
villát kotort elő, belekanala-
zott a levesbe. Savanyú
meggyeletes volt.

— Éhes vagy?
— Nem.
— Ettél?
— Ettem.
— Jó volt?
— Jó — mondtam.

Kanalazott. A magokat ki-
köpködté a kaska mellé.
Mélyre nyúlt a köcsögbe.

— Sokat tett nagyanyád —
mondta komolyan.
— Edd meg, papám — biz-
tattam.

— El se férne — mutatott
a hasára. — Visszaviszed.
Letette a kanalat. Kézfé-
vel eltörölte a száját. Nézett.
Kezembe adta a köcsögöt.

Egyél — szolt.
Hallgattam. Szájamban már
rég összefutott a nyál.
Vártam. Kezembe adta a ka-
nalat.

— Lötyögne a hasamban
— engedett meg az arca.

Befaltam a levest, magos-
tól.

A szilkében paprikás-
krumplit küldött nagyanyám.
Melegítette a tenyeremet.
Kenyeret mártogatott hozzá
a piros zsírban.

— Ebből is ettél?
— Ebből is.

Feleformán járhatott. Et-
tek még mindenfelé. Csend
volt. Az asszonyok szótlanul
megültek, megengedték a
csomót kendőjükön. Eltolta a
szilkét.

— Nem bírok vele.
— Telemaradt a lábas —
mondtam —, otthon még sok
maradt.

— Akkor se.
Megettem. Kitorlótem az
alját. Az öreg cseréppipáján
babrált, füstölt és nagyokat
sercintett a földre. Kanalak
ütöttek a csendben, meg-
megnyikordult egy szekér a
kövesúton.

— Hozd elő a korsót —
mondta az öreg.

Hoztam. A csecseről ittunk.
Egymásután. Eldőltek az em-
berek a hűvösön. Aranylott
a lóger. Szemére csúsztatott
kalappal hortyogott nagy-
apám.

Az asszonyok se indultak
még. Ültek a fekvő embe-

rek mellett. Mások a gémes-
kúthoz mentek, mosogatták
az ebédhordó edényt. Aztán
ocsút szedtek a köcsögökbe,
fazekakba, kaskákba. Jó
nyár volt. Az asztagok ma-
gasabbná nőttek a lóger fái-
nál, kocsik hordták a kévé-
ket. Egyre csak hordták, s
nyikorogtak a szekerek.

— Itt vagy? — riadt fel
az öreg.

Felült. Lassan, óvatosan
ült fel. Nyikorogtak a csor-
tjai. Újra gyújtotta a pipát.
Megdobbant a traktor, lom-
hán, esetlenül kászálódott az
emberek. Fogva tartotta őket
a dél.

— Maradnék még.
— Kocsi lesz. Viszik a
részt.

— Sokat?
Legyintett. Lépkedett a
géphez. Vittem a kaskát is
utána.

— Nekünk mikor lesz asz-
tagunk? — kérdeztem.
— Már nemigen lesz.

— Soha?
— Meglehet.

— A Homokon van föl-
dünk.

— Van — mondta az öreg.
— Zsebben elhordhatnám.

Enni kezdett a gép. Falta
a kévéket. A zsákokra hen-
cseregtem. Ugráltam. Lovas
szekér jött. A zsákok elin-
dultak a faluba.

Itt szerettem én legjobban.
Magasra rakták a zsákokat.
Felugrottam legfelülre, elbá-
multam onnan mindenfelé.
Finom por rakódott a ha-
jamra. Kiabálva, verejtékez-
ve dolgoztak az emberek.

Nagyapám hátán átvisele-
dett az ing és a hóna alatt.
Izzadt az arca is, le-lecsor-
dult, mint siráskor az anyám
könnye.

Délutánra megfeketedett az
öreg arca. Belepte a por.
Odamentem hozzá. Nagyszem-
mü, szép búza csurgott a
zsákba. Tenyerembe markol-
tam, ahogyan tőle láttam.

— Szép — mondta.
— Ilyenből kellene egy szekér-
rel.

— Kie?
— A bírő.

— Neki sok van?
— Sok. Ha neki se lenne?

Dűtötte a zsákot. Félrebb
léptem. Markomba szorítottam
a piros magokat. Aztán
zsebre tettem. Megtömtem
alaposan a nadrág két szá-
rát. Fogtam a kaskát, kiál-
tottam.

— Megyek.
— Nem várod a kocsit?
— Sietek.

Szaladtam is. Az udvar
hátulján, a malacól mellett
munkálkodtam. Gereblyével
megkapartam a földet, bele-
szórtam a hozott magot. A
locsolóban vizet vittem, meg-
locsoltam a vetésem, sokat
teremjen majd.

Este előtt jött a szekér.
Telé zsákokkal. Kinyitottam
a nagykaput. Nagyanyám
összekulcsolt kézzel állt az
ajtónál. A gangra rakták a
részt. Böven mutatott.

Elfáradt, pisálkolva égett
a lámpa. Elhamvadott a kály-
hában a tűz. A bádorgázék-
ban tartotta még melegét a
víz. Vártuk az öreget. A csil-
lagok is kiültek már régen.
Nagyanyám lemosta a hátát,
aztán a lába alá húzta a la-
vort.

— Mossad.
— Reggel mérjük a búzát
— mondta nagyapám.

Elhasznált, agyontaposott
papucsába lépett. A kamrá-
ból, a kisvegiből leakasztotta
elkoszolódott, csöszködése
idején érdemeket szerzett su-
báját és kitanyázott a gang-
ra. Pipázott.

— Kicsi lesz a kutya ma
éjszakára.

— En kint aludnék —
ajánlkozam.

— Elférünk a subán ket-
ten is.

Pokrócot, nagykabátot
párnát lökött ki nagyanyám.
Elfújta a lámpát. Ezt mon-
ta:

— Mindig bolondítod a
gyereket.

Augusztusi csillagok jártak.

Odailágítottak mihozzánk.
A mi udvarunkra.

— Ők nem fáradnak el?
— kérdeztem.
— Könnyű nekik. Nem em-
berek.

— Jövőre ránk is jobb jön.
— Jobb? — csodálkozott.

— Az hát. Magunknak
csépelünk.

— Aratni is kell ahhoz,
meg vetni.

— En már elvetettem.

— El? — gyújtotta meg is-
mét pipáját. — Aztán merre?

— Ithon, az udvaron.

Megnéztük az udvart, a
vetést. Világos volt az éjsza-
ka. Örültem.

— No, csak teremjen. Ma-
holnap embernek nősz.

Elaludtunk. Almodni is el-
felejtettem.

Reggel mérték a búzát. Ta-
licskák kopogtak a betonon.
A kölcsönmázzát az udvar
közepére állították. Sarkig
nyitották a nagykaput. A ke-
ritésnél kívülről sorakoz-
tak a talicskák.

Alig ismertem az embere-
ket. Elűnt a borostás, por-
lepett arc, mosott ing, be-
esületes gúnya virított leg-
többjükön. Ráérősen adták
tovább a dóznit, csavartak,
komótosan fújták a füstöt.
Álltak nagy nyugalomban.
Megtelt a kicsi udvar.

Mázsálták a részt. Nevek
csattantak, s a szem, a búza
újra elindult, hogy kenyer
legyek. Friss, fehér kenyér.

A kocsmánál pihentek,
fröccsöt ittak, nagy hangon
beszéltek az időjárásról meg
a termésről. Aztán egyenes
derékkel tolták a talicskát.

Nagyapám felseperte az
udvart. A szemeket a jósza-
goknak adta. A gangon öt
teli zsák maradt. Behúzigál-
ta a kisvégibe.

— Kenyerünk már lesz té-
lire.

Megfőtt az ebéd. Asztalhoz
ültünk. Koszos repedések fut-
kostak az asztal tetején, mint
nyári föld, ha eső híján me-
grepedezik. Leves volt, krump-
lileves, meg paprikáskrump-
li galuskával. Ettünk.

Arannyá lett a délután. Az
öreg kiült a járda szélére.
Ritkán mentek el arra, az
idősebbek ilyenkor tanyáztak
ki a házak elé. Vasárnap
volt. Nem szaladtam el ját-
szani.

— Cséplés után kijöhetsz a
Homokra.

— Jó.

— Viszünk egy zsák búzát,
a szélmalomba.

— Szilvát is szedhetek? —
kérdeztem.

— Szedhetsz.

Az volt az igazi. Öreg szél-
malom, mindjárt a falu szél-
lén, körötte vendlő, pusztuló
szilvafákkal. Sokat lakmároz-
tam róluk.

— Ha nagy leszek, az ud-
vart teleültetem szilvafák-
kal.

— Minek? — kérdezte az
öreg.

— Legyen belőle. Amit
szeretek, megteremjen.

— Akkorra elfelejted.
Eszedbe se igen jut.

— Jól fog a fejem.

— Azért. Beletanulsz a
szegénységbe is.

Nagyokat hallgattunk. Jó
volt hozzánk a délután, pi-
hentető nyugalommal szórt
meg az utcát. Később ezt
kérdeztem:

— Te nem szereted a szil-
vát?

— Már nem szeretem.

— Kicsi korodban?

— Akkor talán igen. El-
felejtettem.

— El lehet felejtteni?

— Igen. Meg kell tanulnod
elfelejtetni.

— És ha nem?

— Úgy is lehet élni. Csak
nehézebb. Annira nehéz,
hogy sokan el se bírják.

— En bírom — mondtam.

— Majd meglátod.

— Az jó lesz — engedett
meg a hangja —, bár csak
megérhetném.

Az égből hozzánk szelődött
az este. Megezegettük a ma-
radékot. Csillagok vigyáztak
ránk, talán örültek. Ismét
kint háltnak a gangon. Mele-
gített az öreg suba. Mélyen
aludtam. Eszre se vettem,
nagyapám mikor indult el a
határba.

ti hátat fordított a kék derengésnek.
Kaparászó hangok a membránon.

— Kati! Sírás?
A férfi színész torokhangja, női ne-
vetés, római utca-zaj, pedig a hang
egészen halkra van állítva, hogy köz-
ben lehessen csevegni a telefonba.

— Sírás? Vagy mi van?
— Most mondd meg!... — Kati
gyerekesen szipogott. — Most mondd
meg! Ötkor végez a hivatalban. Öt-
kor! És minden nap éjjélkor... Azért
vette ezt a rohadt televíziót, hogy ő
nyugodtan minden nap éjjélis...

— De mit mond? Mégis, mit mond?
Valamit csak mond?

— Vigyorog.

— Mit csinál?

— Vi-gyo-rog!

— Hogy? Egyszerűen csak vigyo-
rog? Részeg?

— Nem részeg. Megáll az ajtóban
és vi-gyo-rog!

— Nézd! Ennek is gyereke lesz! —
Ancsa hangja az igazi filmélvezők
hangja.

— Te, én azt hiszem, leteszem a
kagylót.

— Jaj, ne, ne! Ne haragudj! Csak
közben néztem a képet és ennek a
fekete párdunak is... Bocsáss meg!
Szóval, csak vigyorog? És te hagyod?

— Mit?

— Hát, amit mondasz! Hogy nem
jár haza.

— Tehetetlen vagyok.

— Meg se kérdezed, hogy hol járt?
— Nem merem.

— De hátha valami fontos dolga van
valóban.

— Minden nap? Ugyan már!
— Hát persze, minden nap, az sok.
Hát persze...

— Te, én tényleg leteszem. Nem

untatlak ezzel. Most hirtelen rám
jött. Nézd csak a filmet. En leteszem.

Kikapcsolom, és...

— Kati! — Csend. — Kati! Hal-
lól!...

— Itt vagyok.

— Ne marhaskodj! Ha közel lak-
nánk, odamennék most hozzád. Jó
lenne? Ez a telefon semmit sem ér!

— Te!... Tudod, az is lehet, hogy
nincs nője. Hogy nincs senkije. Csak
az a gyanús, hogy vigyorog.

— Hát az rém dühítő lehet.

— Már arra is gondoltam, hogy
egyszerűen nincs kedve haza jönni.

— De akkor meg mit csinál estig?
— Jaj, ebbe beleőrülök!

Becsuszkált térden a heverő sarká-
ba, a falig, a párnák közé. Már ősz-
sze-vissza gubancolódtak a párnák.
Két kézzel szorongatta a zöld kagyló-
t: — És az a vigyorgás, tudod!...

— Ez nem fér a fejembe. — Ancsa
mintha csak véletlenül beszélne a tele-
fonba. Hirtelen felkiáltott: — Jaj,
nézted a képet? Ne haragudj, de sze-
gény...

— Nem néztem a képet! Nem né-
zek semmit! Semmit!

— Csak azért, mert szegény...
nézd! Meghalt!

— Mit csinált?

— Tognazzi. Meghalt. Jaj, nézd
gyorsan! Ől a postán egy fotelban,
holtan. Nem bírta... Költögetik, de
hiába... Ő, de sajnálom...

— Meghalt?!

— Konyec! Isten büntetése, mi?
Láttad?

Kati lassan a tévé felé fordult,
szétbomlott vörös haja mögül nézte
az elsőtől képet. Ancsa hangja re-
ménykedővé vált, szeretett volna visz-

zatérni Tognazzira. — Láttad? Hal-
lól, Kati!

— Legalább erre gondolna. — Kati
bámulta a homályos képernyőt. —
Erre. Hogy izgulok érte, nem tör-
tént-e valami baja.

— Eh, illyesmire ne gondolj!

— De hátha! Hátha éppen ma jött
volna időben! Csak valahol, vala-
mi... Ilyenkor már mindig az jár a
fejemben, hogy felhívom a mentőket,
a rendőrséget, a kórházakat...

— Hülyeség!

— Tudod, ha megtartottuk volna.
— Mit?

— A gye-re-ke-t! Ha a gyereket
megtartottuk volna, talán akkor...

De éppen attól féltam, hogy majd
idegesíti. — Kata felnevetett, kurtán,
bele a kagylóba. — Hogy akkor majd
nem jár haza...

— Mert az ember spekulál.

— Mit mondasz?

— Mondom: mert az ember min-
dig ki akarja számítani, hogy hogyan
jobb. Megette a fene. Nézed a hír-
adót?

— Nem.

— Várj, én is kikapcsolom.

Kata nem mozdult. A sarkán gug-
golt, szibadt a lába, de nem helyez-
kedett kényelembé. A képernyőn
egymást változtatták a városok, utcák,
tankok, gyárak, gépek. Tarkóra szor-
ított kézzel fehéringes fiatalok fu-
tottak a fal mellett. Repülő zuhant a
fák közé. Egy néger miniszter arca.

Az ENSZ tárgyalóterme. A bemon-
dó, öblös, tárgyilagos hangja.

— Itt vagyok — hallotta Ancsát a
vonalból. — Kati?

— Mondd csak.

— Mit?

— Nem tudom.